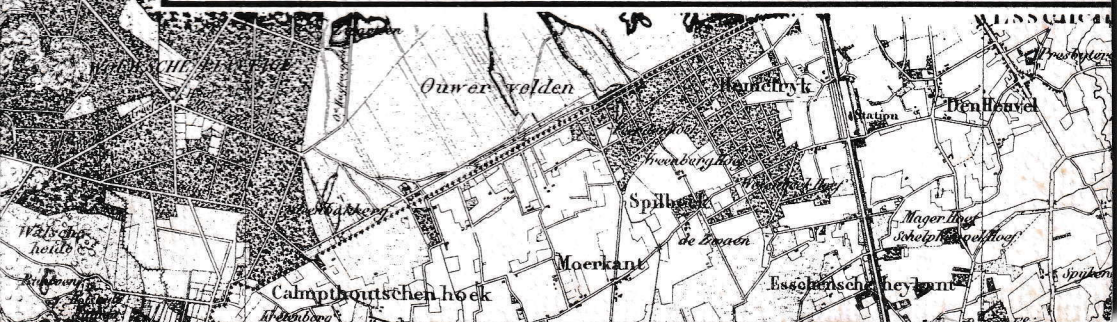

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
wouw

1- '92

Wouw in het nieuws anno 1891 en 1892.

Het ontbreken van een aantal edities van dagblad De Zoom, waaronder de jaargangen 1891 en 1892, is reden om dit keer het nieuws uit die beide jaren te bundelen tot een artikel. Wat overigens een probleem noch een ramp is, want de berichtgeving in de dagbladen is zo summier dat een echt 'nieuwtje' meer uitzondering dan regel is. Over het algemeen beperkt de nieuwsgaring zich tot niet meer dan een beschrijving in enkele regels van een voorvalletje of een korte, zakelijke berichtgeving van een openbaar feit. Zo komt elk jaar weer het aantal inwoners van de gemeente (op 1 januari 1891 waren dat in Wouw '3821 zielen'), het aantal kiesgerechtigden (dat in Wouw terug liep van 316 in 1891 tot 307 in het jaar daarop), en de maandelijkse burgerlijke stand terug. Een enkele maal meent de 'krant' een achtenswaardig burger een pluimpje op de hoed te mogen steken. Zo meldt De Grondwet op 5 oktober 1891 dat 'onze dorpsgenoot' de heer J.Goderie geslaagd is voor het eerste gedeelte van het notarieel staatsexamen. En bijna een jaar later, op 28 september 1892, schrijft deze krant: *"Met genoegen vernemen wij, dat de heer J.Goderie alhier is geslaagd voor het laatste gedeelte van het notarieel staats-examen. De harmonie Oranje bracht ZEd. dezen avond eene serenade"*. En verder wordt over het algemeen toch wel bijgehouden welke dorpsgenoten een of ander diploma in de wacht gesleept te hebben. Kortom, wie een kritische analyse wil maken van het 'nieuws', heeft weinig aan dagbladen uit de vorige eeuw als we dat vergelijken met

die van nu.

De Veemarkt.

Met de veemarkt in Wouw gaat het niet best. Op 22 maart 1892 schrijft De Grondwet dat op de voorjaars paarden en beestenmarkt de gehele aanvoer uit welgeteld een stierkalf bestond. *"En dat niettegenstaande de gemeente Wouw een veestapel bezit van ongeveer 3000 stuks"*. En een maand later staat te lezen: *"onze veerijke gemeente schijnt van geen eigen markt te houden"*. De oorzaak van deze constatering was dat op de veemarkt van 15 april *"geen enkel beestje"* aangevoerd was. En dat terwijl op de eerste voorjaarsmarkt in 1891 nog 40 runderen aangevoerd waren, al was de handel volgens de krant *"niet vlug"*. Op 24 maart 1891 meldt de krant verder dat bij de stierenkeuring de stier van A.Dekkers de eerste prijs, die van Jac.Coppens de tweede en de stier van W.van Pul de derde prijs in de wacht sleepte. Dat de stier van Coppens een bijzonder exemplaar was moge wel hieruit blijken dat de eigenaar volgens de krant van plan is het beest nog minstens een jaar te voeren *"zoodat hij ongetwijfeld een zeldzaam exemplaar belooft te worden"*. En dat klopt ook wel, want als op 27 maart 1892 een verslag van de in Wouw gehouden provinciale stierenkeuring verschijnt, staat te lezen dat de stier van Coppens inmiddels een gewicht bereikt heeft van 1060 kilo en verkocht werd voor een bedrag van 450 gulden aan een slager te Rotterdam. Coppens *"in de Martel"* weet trouwens ook zijn varkens wel vet te krijgen, blijkens een berichtje op 16 maart 1891 dat hij een varken *"wegende 354 kg, een pracht beertje"* verkocht heeft aan slager F.Leenaars te Bergen op Zoom. Ja, zo weet je nog eens wat!

De "kleine" criminaliteit.

De "kleine" criminaliteit, maar wat heet "klein" als we dat vergelijken met de hedendaagse criminaliteit, dus beter gezegd de criminaliteit die vandaag de dag de

krant niet meer zou halen, wordt zo af en toe ook beschreven. En ongetwijfeld moet dat de gemoederen bezig gehouden hebben, want de berichtjes zijn over het algemeen toch wat langer en uitvoeriger van aard. Neem het eerste voorvalletje in 1891. Gemeenteveldwachter Gommeren heeft F.G. uit Essen aangehouden en op transport gezet naar de gevangenis in Breda. Reden: bij een inwoner van Heerle had hij een schaap gekocht en betaald met *"een koperen gedenkpenning van wijlen keizer Frederik van Duitsland, bewerende dat het een 20 francsstuk was"*

De verkoper van het schaap was er kennelijk ingetuind, wat eerder bij een blinde te Heerle daarentegen niet gelukt was met het voorstel de penning te ruilen tegen een gouden tientje: *"Blinde Ko ontdekte op het gevoel de onechtheid van het stuk"*. Op 12 september 1891 wordt geschreven een *"zekere v.M. alhier, agent eener levensverzekering door de marechaussee naar Breda is overgebracht als verdacht van valsheid in geschrifte"*. In 1892 zijn de kippendieven weer op pad. Op 19 april schrijft De Grondwet dat op drie verschillende plaatsen niet minder dan 60 kippen ontvreemd zijn. En bij arbeider T. werd ook een varken gestolen. Van de daders geen spoor.

De jubilea.

Op 19 februari 1891 vierde in Heerle "de geachte hoofdonderwijzer de heer A. Smans het feest zijner 25-jarige ambtsvervulling". De Grondwet schrijft daags daarna dat het hele dorp meegefeest heeft. Voor het huis van Smans was een ereboog opgericht en voorzien van toepasselijke opschriften. Uit elk huis wapperde de driekleur en het ontbrak niet aan belangstelling. Kom daar vandaag de dag maar eens mee bij een zilveren onderwijzersjubileum! De jubilerende bruidsparen daarentegen komen er maar karig vanaf. De serenade van de harmonie, het bezoek van de burgemeester en het buurtfeest zullen in die tijd vast en zeker ook wel plaatsgevonden hebben. De publiciteit was echter stukken minder. Tegenwoordig worden de

jubilarissen met foto in de krant in het zonnetje gezet, al is het maar omdat het zo leuk is voor de kinderen en de buurt. En hoewel een diamanten huwelijksjubileum een eeuw terug toch vrij uitzonderlijk geweest moet zijn, schrijft De Grondwet op 23 november 1892 over het diamanten bruidspaar Adriaan Havermans en Elisabeth Bogers niet meer dan dat er flink gefeest is en dat "onze gunstig bekende harmonie oranje" zich "kranig" hield bij de serenade. Op 26 oktober 1891 heeft De Grondwet trouwens nog een ander bewijs gevonden "dat hier nogal oudjes gevonden worden". Het bewijs? Deze week is een 96-jarige vrouw ter aarde besteld "en nog menige luitjes worden gevonden die bij en reeds in de negentig zijn".

De staking in Wouwse Plantage.

Rukken de socialisten een eeuw geleden op naar het zo vredige en behoedzaam door Baron de Caters geleide Wouwse Plantage op? Wie zal het zeggen? De krant in ieder geval niet. Tenminste, de krant analyseert het voorval niet, dat op 7 juli 1891 onder de bouwvakkers, die aan de nieuwe kerk werken, een werkstaking uitgebroken is, omdat ze een hoger loon willen. "Allen op een enkele na verlieten het werk", schrijft De Grondwet op 8 juli, daaraan toevoegend dat dit wel vervelend is voor de gelovigen, die zich toch al moeten behelpen met een houten noodkerk. De bouw was, volgens een bericht op 15 april 1891, aangenomen door H.Hoppenbrouwers uit Steenberg, die met een bedrag van f 14.836,-- de laagste van zes inschrijvers en 200 gulden beneden de begroting was. Ondanks de staking gaat het werk behoorlijk door want op 10 november 1891 schrijft De Grondwet dat Mgr.P.Leijten de nieuwe kerk ingewijd heeft. "De gansche parochie was voor dit doel in feestdos". En op 11 maart 1892 wordt geschreven dat de "Zeer Ew.Heer de Wit, pastoor-deken te Steenberg", de nieuwe klokken ingezegend heeft. De bouwpastoor van Wouwse Plantage, Kete-laars, heeft dit alles niet meer mee mogen maken. Negen dagen na de staking overleed hij, waarop De Grondwet op

17 juli 1891 schrijft dat "ZEw.z.g.met onverdroten ijver het herdersambt bekleedde en dat hij om zijn liefdadigheid en minzaamheid door alle parochianen als een vader bemind werd". En in april 1892 wordt de kerk van Wouwse Plantage pas compleet want op de vierde van die maand wordt gemeld dat de Wouwse gemeenteraad besloten heeft een uurwerk in de toren te plaatsen.

Divers nieuws.

En dan tenslotte nog een greep uit het diverse nieuws van die jaren. Op 11 juli 1891 schrijft De Grondwet dat het tweejarig dochttertje van Johannes Trouw in de Bulk verdronken is. Het kind is al spelende in een slootje geraakt *"terwijl de inwonende schoonmoeder het eerst ontdekte en er geen leven in kon bespeuren"*. De Utrechtse en Tielsche brandweermaatschappij hebben, valt op 13 oktober "met genoegen" te lezen, een beloning van 25 gulden toegekend aan de Wouwse brandweer vanwege getoonde ijver bij gelegenheid van brand bij landbouwer Looyen op het Zuideinde. Geneesheer G.van Aerssen uit Amsterdam is, kan men op 15 december 1891 lezen, benoemd tot gemeente-geneesheer. En hem wacht meteen volop werk getuige een bericht op 9 januari 1892: *"De influenza heerscht alhier op schrikbarende wijze. Men heeft berekend dat meer dan 1200 lijders door de ziekte zijn aangetast. De nieuwe doctor van Aerssen alhier heeft meer dan de handen vol om zoo mogelijk de talrijke patiënten - dag en nacht - geneeskundig bij te staan. Eenige lijders zijn reeds aan de gevreesde ziekte overleden"*. En datzelfde jaar wordt Van Aerssen ook nog geconfronteerd met de cholera: *"In verschillende bladen doet een bericht de ronde als zou er in deze gemeente een geval van cholera met dodenlijken afloop hebben voorgedaan. De juiste toedracht der zaak is echter deze: op den 6den dezer maand is alhier een kindje van 5 maanden overleden aan cholera nostras, volgens den gemeente-arts een gewoon ziekteverschijnsel dat wel meermalen bij kinderen blijkt voor te komen"*, aldus De Grondwet op 21 september 1892. Op 10 februari 1892 heeft

4

De Grondwet zowaar "onthullend nieuws". Men heeft vernomen dat eerdaags een R.K.Gasthuis gebouwd zal worden, waarvoor al een terrein van 2 hectare nabij de kom aangewezen is. Op 20 februari schrijft men dat de heer J.Damen benoemd is tot gemeente-ontvanger en op 5 september dat de gemeenteraad besloten heeft de regering ontheffing te vragen tot invoering van het nieuwe leervak "vrije- en ordeoefeningen" op de Wouwse openbare scholen. En dat terwijl volgens een bericht op 6 april 1892 nou juist de onderwijzers L.Bellanger te Wouw en J.Vermaat te Heerle in Breda geslaagd zijn voor het examen vrije- en ordeoefeningen. Toch staat de tijd niet stil want van F.Aukes te Rotterdam is volgens De Grondwet van 26 september 1892 bij het gemeentebestuur een concessie-aanvraag ingekomen voor de aanleg van een stoomtramweg van Roosendaal over Wouw langs Steenberg en naar Zierikzee.

Dussen, december 1891.

Henk Hellegers.

